

Nieuwsbrief Leren

72

Lieven Coppens

Dit privé-initiatief wil op een onderbouwde manier informatie geven over actuele onderwijsthema's. Standpunten die hier worden ingenomen zijn uitsluitend deze van de auteur zelf en kunnen dan ook in geen enkel opzicht worden toegeschreven aan bepaalde organisaties of onderwijsnetten. De auteur streeft er naar alle standpunten grondig en wetenschappelijk te onderbouwen. Een duidelijke bronvermelding laat iedereen toe om alles te controleren.

Voorwoord

In de laatste nieuwsbrief van dit schooljaar stel ik de resultaten van mijn enquête over de nieuwe AVI-procedure voor. Deze zijn heel verhelderend. Ze bewijzen meteen ook dat de bezorgdheid van enkele mensen ongegrond was. Enerzijds de bezorgdheid dat ik de netten tegen elkaar wou uitspelen, anderzijds dat mijn standpunt ten gunste van de nieuwe AVI-procedure enkel de voorstanders zou aanzetten om de enquête in te vullen. Zij kunnen, net zoals iedereen, tot eind juni de ruwe bestanden van de enquête opvragen. Ik stel ze graag als beveiligde PDF ter beschikking. Stuur jouw vraag naar nieuwsbrief.leren@gmail.com.

Intussen kreeg ik van Luc Koning (www.pravoo.com) twee brochures¹ toegestuurd met zijn bemerkingen over de testen uit de nieuwe AVI-procedure. Ik kom hier zeker nog op terug. Net zoals op een paar andere documenten die ik intussen over de nieuwe AVI-procedure in handen kreeg.

Binnenkort begint de zomervakantie. Zoals je weet zijn er dan even geen nieuwsbrieven meer. Aan de verschillende weblogs en websites blijf ik wel werken. Maar dat doe ik wel iets minder systematisch dan door het jaar.

Ik wens jullie allemaal een fijne en ontspannende vakantie.

Lieven

De AVI-enquête ontrafeld: Wat Vlaanderen er over denkt...

De AVI-enquête was met 390 deelnemers een succes. Ze werd ingevuld door mensen van het onderwijs en door mensen uit privépraktijken, revalidatiecentra, hogescholen en andere lezers van de nieuwsbrief. Hieronder geef ik per vraag de resultaten weer en, waar relevant, een persoonlijke duiding.

Vraag 1: Tot welk net behoort jouw school, jouw centrum voor leerlingenbegeleiding?

(n=390)	Aantal	Percentage
Het gemeenschapsonderwijs (G.O)	32	8,20 %
Het provinciaal onderwijs (POV)	1	0,26 %
Het onderwijs van steden en gemeenten (OVSG)	57	14,61 %
Het vrij onderwijs (VSKO)	249	63,85 %
Geen net: methodeschool	0	0,00 %
Geen net: logopraktijk	18	4,62 %
Geen net: revalidatiecentra	12	3,08 %
Andere	21	5,38 %
Totaal:	390	100,00 %

Het leek me meteen interessant om te weten of de onderwijsnetten representatief waren vertegenwoordigd in de antwoorden op de enquête. Om dit te bepalen liet ik de laatste vier categorieën weg en herberekende ik de procentuele vertegenwoordiging.

(n=339)	Aantal	Percentage
Het gemeenschapsonderwijs (G.O)	32	9,44 %
Het provinciaal onderwijs (POV)	1	0,30 %
Het onderwijs van steden en gemeenten (OVSG)	57	16,81 %
Het vrij onderwijs (VSKO)	249	73,45 %
Totaal:	339	100,00 %

¹ KONING L., *C&to-leestempo; haken en ogen. Over het verantwoord invoeren en gebruiken van de C&to-toets leestempo*, Reeks heel handige hulpmiddelen nr.14, Pravoo, Lekkerkerk, 2008, 2^e druk, 18 blz.
KONING L., *Nieuwe AVI-toetsen en de DMT; wat is er mis mee? Een brochure over de problemen met de nieuwe AVI-kaarten en de nieuwe DMT en voorstellen voor oplossingen*, Reeks heel handige hulpmiddelen nr.20, Pravoo, Lekkerkerk, 2009, 2^e druk, 38 blz.

Vervolgens haalde ik er de gegevens van het totaal aantal leerlingen op 1 oktober 2009¹ bij. Ik kwam tot de volgende vergelijking:

(n=339)	1 oktober 2009	Eigen enquête
Het gemeenschapsonderwijs (G.O)	15,60%	9,44 %
Het provinciaal onderwijs (POV)	1,40%	0,30 %
Het onderwijs van steden en gemeenten (OVSG)	15,00%	16,81 %
Het vrij onderwijs (VSKO)	68,00%	73,45 %
Totaal:	100,00%	100,00 %

Er is in de enquête dus wel sprake van een oververtegenwoordiging van het vrij onderwijs ($\Delta = +5,45 \%$) en een ondervertegenwoordiging van het gemeenschapsonderwijs ($\Delta = -6,16 \%$). Daarom heb ik voor de volgende vragen de gegevens van de antwoorden zoveel mogelijk opgesplitst. Voor de duidelijkheid van de nieuwsbrief beperk ik me hierna tot de gegevens van de verschillende onderwijsnetten.

Vraag 2: Welke AVI-kaarten gebruik je?

Hier geef ik eerst de cijfers over alle netten heen, om daarna per onderwijsnet in detail te treden. Om verwarring te vermijden zet ik alles in afzonderlijke tabellen.

Alle netten:

(n=339)	Oude kaarten	Nieuwe kaarten	Geen kaarten
Alle netten	88,20 %	9,14 %	2,66 %

Het gemeenschapsonderwijs:

(n=32)	Oude kaarten	Nieuwe kaarten	Geen kaarten
G.O.	87,50 %	12,50 %	0,00 %

Het provinciaal onderwijs

(n=1)	Oude kaarten	Nieuwe kaarten	Geen kaarten
POV	100,00 %	0,00 %	0,00 %

Het onderwijs van steden en gemeenten:

(n=57)	Oude kaarten	Nieuwe kaarten	Geen kaarten
OVSG	85,96 %	14,04 %	0,00 %

Het vrij onderwijs:

(n=249)	Oude kaarten	Nieuwe kaarten	Geen kaarten
VSKO	88,76 %	7,63 %	3,61 %

Ik ben mij er zeer goed van bewust dat dit geen absolute cijfers zijn. Daarvoor was het aantal respondenten per net te klein. Wel geven deze cijfers de algemene tendensen aan. Als we er vanuit gaan dat een steekproef representatief is vanaf 300 personen, dan kunnen we toch wel stellen dat de nieuwe AVI-procedure al zijn weg gevonden heeft naar 9% van de Vlaamse scholen. In een situatie zoals deze krijg je enkel maar absolute cijfers door alle scholen afzonderlijk aan te spreken.

Vraag 3: Indien je de 'oude' AVI-kaarten (uitgave 1994) gebruikt, welke normen gebruik je dan?

Hier geef ik eerst de cijfers over alle netten heen, om daarna per onderwijsnet in detail te treden. Om verwarring te vermijden zet ik alles in afzonderlijke tabellen.

Alle netten:

(n=299)	Normen 1994	Weet niet	Wini Boonen
Alle netten	35,79 %	15,72 %	48,49 %

Het gemeenschapsonderwijs:

(n=28)	Normen 1994	Weet niet	Wini Boonen
G.O.	21,43 %	21,43 %	57,14 %

Het provinciaal onderwijs

(n=1)	Normen 1994	Weet niet	Wini Boonen
POV	100,00 %	0,00 %	0,00 %

¹ http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistiek/2008-009/oktobertabellen%200910/oktobertabellen_2009.xls

Het onderwijs van steden en gemeenten:

(n=49)	Normen 1994	Weet niet	Wini Boonen
OVSG	44,90 %	12,24 %	42,86 %

Het vrij onderwijs:

(n=221)	Normen 1994	Weet niet	Wini Boonen
VSKO	35,29 %	15,84 %	48,87 %

Ook dit zijn geen absolute cijfers. Wel lijkt het erop dat de Vlaamse normen van Wini Boonen in verhouding het meeste toegepast worden in het gemeenschapsonderwijs. Hoewel deze cijfers zeer relatief zijn. Waarom? Omdat ik – ik beken – bij deze vraag een kans heb laten liggen om het gebruik van de Vlaamse versus Nederlandse normen volledig uit te klaren. Ik had eigenlijk een duidelijker onderscheid moeten maken.

Enerzijds is daar het gebruik van de grenswaarden voor tempo en nauwkeurigheid om te bepalen of een leerling voor een bepaalde test onvoldoende, voldoende of goed scoorde of op het frustratieniveau, instructieniveau of beheersingsniveau. Uit mijn zestigste nieuwsbrief¹ blijkt duidelijk dat er tussen Vlaanderen en Nederland geen verschil is. In haar handleiding neemt Wini Boonen² de Nederlandse indeling van Struiksma (frustratie-, instructie- en beheersingsniveau) met dezelfde normen voor tijd en nauwkeurigheid over. Mij lijkt het dat men in Vlaanderen deze manier van werken hanteert. De verwarring tussen de “moeilijke” Nederlandse en “gemakkelijke” Vlaamse normen schuilt hem volgens mij hier in dat men de normen van 1994 (onvoldoende, voldoende, goed) vergelijkt met de normen van Struiksma (frustratieniveau, instructieniveau, beheersingsniveau) zoals deze in het boek van Wini Boonen overgenomen worden. Men gaat dan wel voorbij aan het feit dat bij Struiksma “goed” en “voldoende” samengenomen worden als “beheersingsniveau” en “onvoldoende” opgesplitst wordt in “instructie-“ en “frustratieniveau”.

Anderzijds zijn daar de normen voor het hoogst behaalde beheersingsniveau in oktober en maart van het tweede tot en met het vierde leerjaar zoals die voorkomen in de KPC-handleiding uit 1994³ en in tabel 39 van het boek van Wini Boonen⁴. Uit de vergelijking die ik maakte in nieuwsbrief 60¹ blijkt heel duidelijk dat de normen van Wini Boonen strenger zijn dan deze uit de KPC-handleiding. Uit ervaring en het rondvragen bij scholen en collega's weet ik dat deze normen in Vlaanderen nauwelijks gehanteerd worden.

Voorzichtige conclusie: het gebruik van de “Nederlandse” normen is in Vlaanderen veel meer verspreid dan men denkt. Dit stelt de strikte vraag naar Vlaamse normen voor de nieuwe AVI-procedure ernstig in vraag.

Nagenoeg 16 % van de respondenten geeft aan niet te weten welke normen ze gebruiken. Persoonlijk vind ik dat niet zo een gunstige situatie. Dit laat immers vermoeden dat men de handleiding niet of nauwelijks heeft doorgenomen en men de oude AVI-kaarten afneemt op gezag van de normering op het scoringsformulier...

Vraag 4: Indien je de nieuwe AVI-procedure volgt, wat zijn jouw bevindingen?

Deze vraag heeft duidelijk voor verwarring gezorgd. Waar het niet de bedoeling was dat mensen die de oude AVI-procedure volgen op deze vraag een antwoord gaven, hebben een aantal mensen dat toch gedaan. Om een vertekening van de resultaten te vermijden heb ik dit geïnterpreteerd als de mate van hun tevredenheid met de oude AVI-kaarten. De antwoorden op deze vraag van de mensen die zeggen de AVI-kaarten niet af te nemen, heb ik ook niet in rekening genomen. Eveneens om onzuiverheden te vermijden. Omwille van het kleine aantal splits ik de resultaten niet op per net en geef ik geen percentages weer, maar het ruwe aantal respondenten. Ik laat deze cijfers voor zichzelf spreken.

Oude AVI-kaarten (n=59)	Aantal
Heel tevreden	1
Tevreden	31
Matig tevreden	22
Ontevreden	5
Heel ontevreden	0

Nieuwe AVI-procedure (n=31)	Aantal
Heel tevreden	4
Tevreden	19
Matig tevreden	5
Ontevreden	2
Heel ontevreden	1

Vraag 5: Wat vind je van de huidige situatie in Vlaanderen in verband met de AVI-vernieuwing?

¹ Zie: <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief060.pdf>.

² BOONEN, W., Vlaamse normering van de AVI-toets. Onderzoeksinstrument voor het technisch lezen op tekstniveau, Garant, Leuven/Apeldoorn, 2000, 70 blz.

³ VISSER, J., VAN LAARHOVEN, A. & TER BEEK, A., AVI-toetspakket. Handleiding, KPC Groep, 's Hertogenbosch, 1998, vierde druk, blz.26.

⁴ BOONEN W., Vlaamse normering van de AVI-toets. Onderzoeksinstrument voor het technisch lezen op tekstniveau, Garant, Leuven/Apeldoorn, 2000, blz.40.

Deze vraag werd door heel veel respondenten uitvoerig beantwoord. Er zijn voor- en tegenstanders. En heel wat mensen die twijfelen. Hieronder geef ik een overzicht van enkele opvallende tendensen. Vooraf nog dit. Het is heel moeilijk om alle reacties afdoende weer te geven. Tenzij men ze een voor een zou lezen. Wat hieronder volgt zijn tendensen die bij mij zijn blijven hangen nadat ik alle reacties verschillende malen had nagelezen. Ik ben mij er bewust van dat dit mijn lezing is. Iedereen kijkt naar de dingen vanuit zijn persoonlijk referentiekader. Andere mensen leggen dus meer dan waarschijnlijk andere accenten. Dit is meteen ook de reden waarom ik iedereen tot einde juni de kans geef om de ruwe gegevens van deze enquête op te vragen als beveiligde PDF. Ik verstuur deze dan in de tweede helft van juli naar iedereen. Omdat transparantie belangrijk is.

Algemeen:

- een vraag naar meer informatie, naar duidelijke standpunten, naar eensgezindheid over de netten heen
- een gevoel van verwarring, van onduidelijkheid
- dringend nood aan vernieuwing
- nood aan een normering voor Vlaanderen en aan teksten met Vlaamse woordenschat
- verlies het begrijpend lezen niet uit het oog
- het is tijd voor een nieuwe en snellere toetsing
- oude versie afnemen is zeer tijdrovend
- wat met allochtone kinderen
- praktisch gezien niet zo eenvoudig om door te voeren

Enkele opmerkelijke uitspraken

- Veel te weinig correcte wetenschappelijke informatie. Binnen de VCLB-koepel is er geen project leren en studeren meer dat dit thema grondig analyseert en informatie doorgeeft aan de CLB medewerkers.
- Als zorgcoördinator: duidelijk, zo ook het standpunt van onze PBD. Als logopediste: onduidelijk ... naast mijn ongenoegen over de huidige nomenclatuur, vrees ik dat logopedisten nog een hele tijd de oude AVI-toetsen zullen moeten gebruiken om terugbetaling voor leesachterstanden te motiveren aan ziekenfondsen.
- Heel onduidelijk. Wie doet wat, en waarom? Vanuit de scholengemeenschappen komt er geen standpunt of geen informatie, iedereen ontdekt persoonlijk informatie over de AVI's maar er is verre van eenduidigheid. Een AVI vernieuwing is mijns inziens nodig, gezien de teksten niet altijd even goed aansluiten bij de kennis en de leefwereld van onze Vlaamse leerlingen. Mede daarom ook vind ik een Vlaamse normering op zijn plaats.
- Wij hebben ons altijd gehouden aan de originele normering. De normering van W. Boonen lijkt me niet te gebruiken. Een Vlaamse normering is nergens voor nodig. Het gaat toch enkel om het correct verklanken in de eerste plaats en in de tweede plaats om het leestempo. Wat misschien nog wel duidelijk moet afgesproken worden is wat je fout rekent en wat niet. Niet iedereen deelt daarover dezelfde mening. Dat is waarschijnlijk het gevolg van de Vlaamse versie. Wij hebben een school met bijna 90 % GOK-leerlingen waarvan velen anderstalig. Die leerlingen kunnen op de duur overweg met het correct lezen van de teksten zodra ze klankvaardig genoeg zijn. Of ze dan binding hebben met de Vlaamse of Nederlandse leefwereld dat maakt volgens mij niets uit. Ze kennen geen van beide. Eens ze de klanken kennen, kunnen ze vlot lezen. Dat ze minder kennen van onze leefwereld (minder voorkennis) dat speelt hen vooral parten bij het begrijpend lezen. Wij zijn best bereid de nieuwe teksten uit te proberen, maar we hebben ze niet. We willen mee instappen als proefschool als dit wenselijk zou zijn.
- Ik hoop dat de AVI-kaarten eindelijk terug belanden bij logopedisten en dan zo ook hun werk kunnen doen. Ik heb de zorg in verschillende scholen van verschillende netten van dichtbij gevolgd, en de manier van afname van de AVI-kaarten is "school en juf" gebonden. En dan zeggen logopedisten dat ze vertrekken van de scores van de school, om de leerlingen niet terug in die stresssituatie te moeten plaatsen. Sommige scholen gebruiken de AVI-kaarten enkel om te bepalen "in welke boekskes" ze mogen lezen en "in welk groepeke ze moeten lezen". Ik hoop dat die vernieuwing ook daar een antwoord op brengt, want naar wat ik begrepen heb, krijgen de AVI-kaarten terug hun analyserende functie. Halleluja!
- ... heel helder...?! Zeker als de pedagogische begeleiding en het eigen nascholingshuis ook regelrecht tegenover elkaar staan... Eerst denk je dan dat het de commercie is die telt, maar na je artikel weet ik wel beter.
- Het hele AVI-gebeuren is overroepen. AVI labelt kinderen te sterk en ontnemt kansen voor kinderen die het moeilijk hebben. AVI zou enkel mogen afgenomen worden bij kinderen waar twijfel heerst, en enkel tot een bepaald niveau, vb. tot 2 in het eerste leerjaar. Wie dit haalt leest voldoende goed en hoeft niet verder getest. Dan hoeven kinderen niet meer in leesgroepjes, want training is niet meer aan de orde. Ze kunnen dan vrij lezen om het leesplezier meer kans te geven.
- Het overviel me een beetje maar ik ben naar de uiteenzetting geweest op Pedic en ik sta helemaal achter de vernieuwing. Ik vind het jammer dat ik veel negatieve reacties hoor van mensen die enkel afgaan op "Van horen zeggen..." en zichzelf niet hebben verdiept in deze materie. Ik hoor veel ongegronde commentaren.
- Verwarrend voor de medewerkers. Ik ben als coördinator (ik doe geen veldwerk meer) ook o.a. inhoudelijk verantwoordelijk voor diagnostiek en ik krijg hier ontzettend veel vragen over. Tot hiertoe volgt ons CLB het standpunt van onze koepel en het VFD. Maar dit standpunt is veel velen blijkbaar niet zo correct ☺. Dus inderdaad graag meer duidelijkheid. En als onze Vlaamse scholen er mee gaan werken, kunnen wij eigenlijk niet achterblijven. We kunnen inderdaad niet met ons vingertje omhoog blijven roepen: "Pas op, er zijn geen Vlaamse normen!", hoe wetenschappelijk correct dit in principe ook is. Het is die 'neen-houding': "dit doen we niet (meer)" van onze sector die me een beetje stoort. Maar dit is een persoonlijke mening. Ik vrees dat we zo bezig zijn met onszelf als sector overbodig te maken. Zo gonzen de geruchten althans in (hogere) politieke kringen. Al wat de overheid ons oplegt, daar staan we weigerachtig tegenover. Binnenkort leggen ze ons niets meer op, en dan bestaan we niet meer. Veel collega's zijn blijkbaar vergeten dat we maar bestaan bij de gratie van de overheid. We moeten dringend eens afkomen met een krachtige boodschap: en dit doen we nu wèl. En nu terug naar de AVI's en naar het volgende probleem. Als wij als sector vinden dat we met die nieuwe AVI's moeten gaan werken, dan moeten we dit doen, en vinden we dat er ook Vlaamse normen moeten komen, dan moeten we ook B zeggen. Daarmee bedoel ik, dan zullen we die toetsen zelf moeten normeren, of althans eraan meehelpen. Want daar wringt het schoentje de laatste tijd qua testconstructie. We klagen allemaal over te weinig recent degelijk testmateriaal, maar omzeggens geen enkel CLB wil nog meehelpen aan de normering van nieuwe toetsen. Zo zal het natuurlijk nooit lukken... Je kunt niet alles overlaten aan studenten in het kader van hun masterthesis...